

บทที่ 2

ทฤษฎี แนวความคิด และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง ข้อมูลทางการเงินที่มีผลต่อการพิจารณาสินเชื่อธุรกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมของธนาคารออมสินภาค 7 เป็นการศึกษาถึงข้อมูลทางการเงินต่าง ๆ ของกิจการ ที่มีผลต่อการพิจารณาสินเชื่อธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ของธนาคารออมสินในเขตภาค 7 ซึ่งประกอบไปด้วย จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย พะเยา ลำพูน และแม่ฮ่องสอน ซึ่งมีทฤษฎี แนวความคิด และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องดังนี้

การวิเคราะห์สินเชื่อ

ในการวิเคราะห์สินเชื่อ ต้องมีการวิเคราะห์ในรายละเอียดเกี่ยวกับผู้ขอสินเชื่อซึ่งอาจจะเป็นบุคคลหรือนิติบุคคลก็ได้ โดยที่จะทำการวิเคราะห์ทั้งเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณ จากข้อมูลสินเชื่อที่รวบรวมมาได้ทั้งหมด เพื่อพิจารณาถึงความตั้งใจที่จะชำระหนี้และความสามารถในการชำระหนี้ของผู้ขอสินเชื่อเป็นสำคัญ ดังนั้น สามารถแยกการวิเคราะห์สินเชื่อออกเป็น 2 ด้าน คือ การวิเคราะห์สินเชื่อเชิงคุณภาพ และการวิเคราะห์สินเชื่อเชิงปริมาณ

การวิเคราะห์สินเชื่อเชิงคุณภาพ

เป็นการวิเคราะห์เพื่อคุณภาพของผู้ขอสินเชื่อ ในการพิจารณาเพื่ออนุมัติสินเชื่อ นิยมใช้หลัก C's policy

1. ทฤษฎีวิเคราะห์ C's policy¹

1.1. คุณสมบัติของผู้ขอสินเชื่อ (Character) หมายถึง อุปนิสัยใจคอและพฤติกรรมของผู้ขอสินเชื่อว่าจะมีความเต็มใจชำระหนี้มากน้อยเพียงใด โดยอาจพิจารณาได้เป็น 2 ประเภท คือ

1.) คุณสมบัติและประวัติส่วนตัว เช่น อุปนิสัยทั่วไป ข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัว อายุ นิติภาวะ การค้า สังคม ความซื่อสัตย์ ชื่อเสียงส่วนตัว เป็นต้น

2.) คุณสมบัติเฉพาะด้าน เช่น ความสามารถ ความชำนาญ ประสบการณ์ ความคิด ความอ่าน ความรับผิดชอบด้านนิติกรรม เป็นต้น

¹ สุโขทัยธรรมาริราช, มหาวิทยาลัย เอกสารการสอนชุดวิชา การบริหารสินเชื่อ หน่วยที่ 6 นนทบุรี สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาริราช 2542, หน้า 232

คุณสมบัติของผู้ขอสินเชื่อ เป็นคุณลักษณะภายในของบุคคลแต่ละคน ที่อาจมีทั้งดีหรือเลว ปะปนกันไป ดังนั้นการนำเอาคุณสมบัติมาเป็นส่วนประกอบในการพิจารณาวิเคราะห์สินเชื่อเชิงคุณภาพและสรุปคุณสมบัติของบุคคลว่าเป็นอย่างไร จึงทำได้ยากแต่ก็สามารถทำได้โดยดูจากบุคลิกลักษณะ ซึ่งแม้จะมีการปรุงแต่งเพื่อหลอกลวงกันได้ แต่ผู้วิเคราะห์สินเชื่อก็ต้องใช้วิจารณญาณอย่างละเอียด เพื่อที่จะช่วยให้แน่ใจได้ว่าผู้ขอสินเชื่อแต่ละคนมีคุณสมบัติในด้านความซื่อสัตย์ และมีความเต็มใจและพยายามที่จะชำระหนี้สินอย่างแน่นอน

การวิเคราะห์จะต้องพิจารณาบุคลิกลักษณะของผู้ขอสินเชื่อ ชื่อเสียง ของกิจการของผู้ขอสินเชื่อ ความเชื่อถือในสายตาบุคคลทั่วไปและความรับผิดชอบในการดำเนินธุรกิจ นอกจากนี้ความเป็นอยู่และอุปนิสัยในการใช้จ่ายเงิน สภาพสังคม สภาพการสมรส และความสนใจต่อสิ่งแวดล้อมอาจช่วยส่งเสริมคุณสมบัติของบุคคลนั้นได้ แนวโน้มที่จะแสดงการขาดคุณสมบัติที่ไม่ควรได้รับสินเชื่อ ได้แก่ การเป็นคนติดเหล้า ชอบเล่นการพนัน หรือมักจะปกปิดสภาพส่วนตัวและสภาพธุรกิจของตน การคดโกงแม้เพียงเล็กน้อยที่ผู้ขอสินเชื่อเคยกระทำก็จะต้องนำมาพิจารณาเป็นสำคัญด้วย

การตัดสินใจว่า คุณสมบัติของผู้ขอสินเชื่อดีเพียงไร ต้องมีหลักฐานประกอบ เช่น ความสม่ำเสมอในการชำระหนี้ที่เป็นมาในอดีต ลูกหนี้ซึ่งเคยมีประวัติมาก่อนแล้วมักไม่เปลี่ยนแปลงจากที่เคยกระทำมา ส่วนลูกหนี้ซึ่งเคยผิดสัญญามาก่อนก็มักจะมีแนวโน้มที่จะกระทำอีกในอนาคต หลักฐานแสดงประวัติการชำระหนี้นี้อาจหาได้จากเจ้าหนี้อื่น ๆ ของผู้ขอสินเชื่อ หลักฐานอื่น ๆ อาจพบได้จากความเชื่อถือที่ได้รับทั้งในธุรกิจและในวงสังคม หลักฐานการศึกษา และด้วยการพูดคุยกับตัวผู้ขอสินเชื่อ

ในการติดต่อกับลูกค้าซึ่งเป็นธุรกิจ จะต้องพิจารณาถึงองค์การธุรกิจนั้นด้วย โดยทั่ว ๆ ไปแล้ว คุณสมบัติในด้านนี้ของธุรกิจขนาดเล็ก ถึงแม้ว่าจะอยู่ในลักษณะบริษัทก็ตาม จะมีลักษณะเช่นเดียวกับบุคคลซึ่งบริหารกิจการนั้นอยู่ ส่วนคุณสมบัติของธุรกิจขนาดใหญ่อาจแตกต่างจากคุณสมบัติของผู้บริหารกิจการนั้นก็ได้ ทั้งนี้เพราะการดำเนินงานเป็นไปตามนโยบายที่วางไว้มากกว่า ดังนั้น จึงควรพิจารณานโยบายในด้านการจัดการ การเก็บรวบรวมรายการบัญชีต่าง ๆ ของกิจการ หน้าที่งานซึ่งทำเป็นประจำ และนโยบายทางด้านการแข่งขันกับธุรกิจอื่น เช่น การให้ส่วนลดเงินสดเป็นต้น ที่สำคัญคือ ประวัติการชำระหนี้เท่าที่ผ่านมา เพราะเป็นหลักฐานซึ่งจะใช้พิจารณาประกอบคุณลักษณะอื่น ๆ ได้เป็นอย่างดี

1.2. ความสามารถในการชำระหนี้ (Capacity) หมายถึง สมรรถภาพในการหารายได้เพื่อนำมาชำระหนี้ ถ้าเป็นการขอสินเชื่อส่วนบุคคล ก็จะพิจารณาจากคุณสมบัติของผู้ขอ

สินเชื่อเป็นหลัก แต่ถ้าเป็นนิติบุคคล จะใช้การพิจารณาจาก งบการเงิน แผนการบริหารงาน แผนการชำระหนี้คืน โครงการและวัตถุประสงค์ในการใช้เงินของผู้ขอสินเชื่อ ฯลฯ

ในการวิเคราะห์สินเชื่อ ความสามารถในการชำระหนี้ย่อมหมายถึง ความสามารถในการจ่ายชำระหนี้สินเมื่อครบกำหนด โดยจะเห็นได้ว่า ลูกหนี้ที่มีความตั้งใจในการชำระหนี้สินทั้ง ๆ ที่ไม่มีเงินหรือไม่มีความสามารถหาเงินมาได้ก็ทำให้เกิดสภาพความเสี่ยงขึ้น การประมาณความสามารถนี้ต้องพิจารณาถึงปัจจัยหลายประการ ประการแรก คือ ความสามารถในการหารายได้ เพราะว่าค่าใช้จ่ายต่าง ๆ หรือหนี้สินมักจะจ่ายจากรายได้มากกว่าจากเงินสะสม แต่ว่ารายได้เพียงอย่างเดียวไม่สามารถแสดงถึงความสามารถในการชำระหนี้ได้ ทั้งนี้เพราะในปัจจุบันผู้ขอสินเชื่ออาจมีหนี้สินที่จะต้องชำระจากรายได้อยู่เต็มจำนวนแล้วและไม่สามารถก่อหนี้ได้มากกว่านี้อีกต่อไป นอกจากนี้ความสามารถในการชำระหนี้อาจจำกัดด้วยแบบแผนการใช้จ่ายด้วย เช่น ครอบครัวที่มีลูกหลายคน ย่อมมีค่าใช้จ่ายสูงกว่าครอบครัวซึ่งมีระดับรายได้เท่ากันแต่ไม่มีลูก และความเสี่ยงในสินเชื่อก็มีมากกว่ากันด้วย ระยะเวลาที่มีผลสำคัญต่อความสามารถในการชำระหนี้ด้วย

อาจกล่าวได้ว่า ความสามารถในการชำระหนี้สินของบุคคลหรือธุรกิจก็ตาม เป็นผลจากปัจจัยที่กระทบกระเทือนต่อรายได้ ค่าใช้จ่าย และหนี้สินที่มีอยู่ รายได้ของธุรกิจมาจากยอดขาย ดังนั้นสิ่งใดก็ตามที่มีผลกระทบต่อยอดขาย ก็ต้องนำมาพิจารณาความสามารถในการมีสินเชื่อของธุรกิจด้วย นอกจากนี้ การโฆษณา พนักงานขาย สถานที่ตั้งร้านค้า อาคารและอุปกรณ์ อายุของสินค้าคงเหลือ บริการที่ให้กับลูกค้า สภาพการแข่งขัน แหล่งการค้าและความสัมพันธ์ระหว่างกัน เครื่องหมายการค้า สิ่งเหล่านี้ก็มีผลต่อความสามารถในการชำระหนี้ ของผู้ขอสินเชื่อ นั้น ๆ ด้วย ซึ่งอาจพิจารณาได้อีกทางหนึ่งโดยดูจากต้นทุนการดำเนินงาน แทนการพิจารณาจากรายได้ เพราะว่าธุรกิจที่มีค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานสูง ความสามารถในการชำระหนี้สินซึ่งเกิดจากการซื้อสินค้าก็ย่อมต่ำลงด้วย โครงสร้างของหนี้สินในองค์การธุรกิจก็มีผลต่อความสามารถในการชำระหนี้ เช่น ถ้าเงินลงทุนส่วนมากมาจากหนี้สิน กิจการก็มีการผูกพันกับบุคคลภายนอกมาก และอาจมีค่าดอกเบี้ยสูงด้วย ความสามารถของธุรกิจอาจดูได้จากรายงานของธุรกิจนั้น ๆ เช่น งบการเงิน ถ้ารายงานเท่าที่ผ่านมาแสดงการขยายตัวในการดำเนินงานและกำไรอย่างสม่ำเสมอ และการจ่ายชำระหนี้เพื่อได้รับส่วนลดเงินสดหรือเมื่อครบกำหนดตลอดมา ก็อาจสรุปได้ว่า ความสามารถในการชำระหนี้ของกิจการนี้อยู่ในระดับดี

1.3 เงินทุน (Capital) หมายถึง ส่วนของสินทรัพย์ที่มีเหนือหนี้สิน เพื่อเป็นหลักประกันความปลอดภัยในกรณีที่คุณสมบัตินี้ และความสามารถในการชำระหนี้ของผู้ถือกู้ไม่ค่อยคืนนัก โดยดูจากอัตราส่วนกำไร/ทุน และอัตราส่วนหนี้สิน/ทุน อย่างไรก็ตามมีข้อควรระวังว่า

ส่วนของเจ้าของซึ่งรวมทั้งสินทรัพย์ที่มีตัวตนและไม่มีตัวตนจะมีมูลค่าเท่าไร แยกเป็นสัดส่วนได้หรือไม่ ในกรณีที่ต้องมีการชำระบัญชี

ความสามารถในการชำระหนี้สิน สามารถตอบปัญหาที่ว่า ผู้ขอสินเชื่อจะสามารถชำระหนี้สินได้หรือไม่ แต่เงินทุนนี้ จะให้คำตอบเพิ่มเติมได้ว่า ผู้ขอสินเชื่อจะสามารถชำระหนี้ได้ภายในจำนวนเงินเท่าใด ดังนั้น เงินทุนแสดงถึงความมั่นคงทางการเงินของธุรกิจและยังเป็นเครื่องรับรองว่า ธุรกิจจะสามารถชำระหนี้สินโดยใช้เงินทุนนี้ได้ ถึงแม้ว่าจะเกิดความผิดพลาดล้มเหลวทางด้านคุณสมบัติหรือความสามารถในการชำระหนี้ในเวลาต่อมาก็ตาม เงินทุนอาจวัดได้จากส่วนของเจ้าของ หรือสินทรัพย์สุทธิของธุรกิจ โดยทั่ว ๆ ไปแล้ว สำหรับเงินกู้ส่วนบุคคล พิจารณาจากรายได้ของบุคคลนั้นมากกว่าเงินทุนของผู้ขอสินเชื่อ แต่สำหรับการกู้ยืมเงินจำนวนมาก เงินทุนจะเป็นปัจจัยสำคัญอีกอย่างหนึ่งในการพิจารณา และในบางกรณีอาจต้องมีการค้ำประกันด้วยหลักทรัพย์อีกด้วย เงินทุนอาจใช้ชำระหนี้สินให้กับเจ้าหนี้ได้ แต่การอนุมัติสินเชื่อจะไม่กระทำด้วยข้อสมมุติว่า ลูกหนี้จะชำระหนี้จากเงินทุนหรือด้วยสินทรัพย์ที่จำนองไว้ ทั้งนี้เพราะว่าการใช้เงินทุนชำระหนี้อาจทำให้การดำเนินงานของธุรกิจต้องหยุดชะงักได้ การอนุมัติสินเชื่อจะทำเมื่อเห็นว่าการกิจการนั้นจะสามารถชำระหนี้สินได้ และการขายสินค้ายในอนาคตก็อยู่ในระดับดี เงินทุนของธุรกิจอาจดูได้จากงบการเงิน ข้อพึงสังเกตคือในการวิเคราะห์ควรใช้ราคาตลาดของสินทรัพย์มากกว่าราคาตามบัญชี และควรใช้วิธีการตีราคาที่เหมาะสมเพื่อให้ได้ข้อสรุปที่ถูกต้องด้วย

1.4. หลักประกัน (Collateral) หมายถึง การค้ำประกันการกู้โดยมีหลักทรัพย์ ได้แก่ ที่ดิน อาคาร โรงเรือน สิทธิการเช่า พันธบัตร ฯลฯ หรือบุคคลที่เชื่อถือได้มาค้ำประกัน

หลักประกัน นับเป็นหลักทรัพย์ชนิดหนึ่งซึ่งนำมาค้ำประกันการขอสินเชื่อและมักจะเป็นสินทรัพย์ถาวร จึงเป็นข้อหนึ่งที่ควรวิเคราะห์เพื่อพิจารณาความเสี่ยงของสินเชื่อที่จะอนุมัติ เช่น ธนาคารบางแห่ง อาจให้กู้ยืมเงินโดยมีการตรวจสอบหลักทรัพย์ซึ่งใช้ค้ำประกันอย่างละเอียดถี่ถ้วนก่อน หรือธุรกิจที่ขายรถยนต์ให้บุคคลทั่ว ๆ ไป อาจใช้วิธีการจำหน่ายสังหาริมทรัพย์เป็นหลักประกันในการรับตัวสัญญาใช้เงินสำหรับยอดเงินที่ยังคงค้างอยู่

1.5. สภาพทางเศรษฐกิจ (Condition) หมายถึง สถานการณ์โดยทั่วไปภายใต้การเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ทั้งเทคโนโลยี สังคม กฎหมาย การเมือง ภาษี การตลาด และเทคนิคการผลิต ฯลฯ

สภาพการณ์ภายนอกซึ่งอยู่นอกเหนืออำนาจการควบคุม ทั้งของผู้ให้และผู้ขอสินเชื่อ อาจมีผลกระทบกระเทือนต่อความเสี่ยงในการให้สินเชื่อได้ สภาพการเปลี่ยนแปลงในธุรกิจทั้งระยะสั้นและระยะยาว จะต้องนำมาเป็นส่วนประกอบในการพิจารณา ถึงผลกระทบที่จะมีต่อความสามารถในการชำระหนี้และเงินทุนของกิจการ ฝ่ายบริหารสินเชื่อจะต้องทันต่อสภาพการณ์

แวดล้อมเหล่านี้เสมอ และจะต้องสามารถคาดคะเนแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นต่อไปในอนาคตด้วย สถานการณ์ทางการเมืองก็มีส่วนสำคัญเช่นเดียวกับสภาพทางเศรษฐกิจเช่น การออกกฎหมาย หรือ การแก้ไขกฎข้อบังคับในการบริหารงาน สถานการณ์การแข่งขันในระหว่างการค้าประเภทเดียวกัน ก็อาจมีผลกระทบต่อความเสี่ยงในสินเชื่อได้ นอกจากนี้สภาพการณ์ในตลาดเงินตราก็เป็น ปัจจัยที่อยู่เหนือการควบคุมด้วย เช่น ปริมาณเงินทุนที่มีอยู่ในตลาด อัตราดอกเบี้ย และอุปสงค์ใน สินเชื่อ

1.6. ประเทศที่ติดต่อด้วย (Country) หมายถึง ในกรณีที่มีการค้าระหว่างประเทศ ควรพิจารณาดู ภาวะการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศที่ติดต่อกันด้วย เพราะแนวความคิด และความรับผิดชอบอาจแตกต่างกัน โดยเฉพาะเกี่ยวกับเอกสารและการปฏิบัติทางการค้าจะ แตกต่างกันด้วย

ปัจจัยการค้าระหว่างประเทศที่มีความสำคัญมากขึ้น ดังนั้นสำหรับผู้ขอสินเชื่อที่ ดำเนินการค้าติดต่อกับต่างประเทศ ผู้วิเคราะห์สินเชื่อจะต้องวิเคราะห์ถึงภาวะการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมการค้าของประเทศที่ผู้ขอสินเชื่อติดต่อด้วย เพราะแนวความคิดและการปฏิบัติเกี่ยวกับ ความรับผิดชอบในเรื่องหนี้สินของแต่ละสังคมจะแตกต่างกัน นอกจากนี้พวกเขอกเอกสารการค้า ระยะทางและระยะเวลาในการติดต่อ การประกันภัย และระเบียบศุลกากร ก็เป็นเรื่องที่ต้องศึกษา วิเคราะห์เพราะอาจมีผลกระทบต่อผู้ขอสินเชื่อแล้วโยงต่อมาถึงผู้ให้สินเชื่อได้

การวิเคราะห์สินเชื่อเชิงปริมาณ

เป็นการวิเคราะห์สินเชื่อ โดยอาศัยข้อมูลจากงบการเงินเป็นหลัก แนวทางในการวิเคราะห์จะอาศัยเทคนิคและเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์งบการเงิน ที่มาของข้อมูลสินเชื่อที่สำคัญมากแหล่งหนึ่ง คือ งบการเงินของผู้ขอสินเชื่อ ซึ่งเป็นข้อมูลทางการเงินที่ได้จากการบันทึกทางการบัญชี ผู้วิเคราะห์สินเชื่อจะได้ทราบข้อเท็จจริงต่าง ๆ ซึ่งอาจไม่มีในแหล่งข้อมูลอื่น ๆ เช่น รายละเอียดเกี่ยวกับสินทรัพย์ หนี้สิน ส่วนของเจ้าของ รายได้และรายจ่ายของผู้ขอสินเชื่อ

1. งบการเงิน²

การวิเคราะห์งบการเงิน หมายถึง กระบวนการใช้หลักการและประสบการณ์ในการอธิบายงบการเงินของกิจการใดกิจการหนึ่งว่ามีฐานะทางการเงินและผลการดำเนินงานที่แท้จริงเป็นอย่างไร และนำผลที่ได้ดังกล่าวมาใช้ประโยชน์สำหรับการตัดสินใจต่อไป

จากความหมายของการวิเคราะห์งบการเงินข้างต้น จะเห็นได้ว่าสามารถแยกการวิเคราะห์งบการเงินออกได้เป็น 2 ส่วนคือ การใช้หลักการและประสบการณ์ในการอธิบายฐานะทางการเงินและผลการดำเนินงานที่แท้จริงของกิจการส่วนหนึ่ง กับการนำผลที่ได้มาใช้ประโยชน์เพื่อประกอบการตัดสินใจหรือเสนอแนวทางในการตัดสินใจอีกส่วนหนึ่ง ดังนั้น ผู้ทำหน้าที่วิเคราะห์งบการเงินจึงจำเป็นต้องทำความเข้าใจถึงหน้าที่ ในการวิเคราะห์ทั้งสองส่วนอย่างชัดเจน เพื่อให้การวิเคราะห์แต่ละครั้งได้บรรลุเป้าหมาย และนำไปใช้ประโยชน์ได้ตามที่ต้องการ

งบการเงินที่ใช้ในการวิเคราะห์

ในการวิเคราะห์งบการเงิน ข้อมูลที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์จะเป็นข้อมูลที่มาจากงบการเงิน 3 ประเภท คือ

1. งบดุล
2. งบกำไรขาดทุน
3. งบกระแสเงินสด

งบดุล งบดุลจะแสดงให้เห็นถึงฐานะการเงินของกิจการ ณ วันใดวันหนึ่ง งบดุลจัดทำขึ้นจากรายการบัญชีประเภทสินทรัพย์ หนี้สินและทุน โดยจัดทำตามสมการบัญชี

² สุโขทัยธรรมารัตรา, มหาวิทยาลัย เอกสารการสอนชุดวิชา การบัญชีการเงินการบัญชีเพื่อการจัดการสำหรับนักการเงิน หน่วยที่ 10 นทพบุรี สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมารัตรา 2541, หน้า 615

สินทรัพย์ = หนี้สิน + ทุน

งบกำไรขาดทุน งบกำไรขาดทุนจะแสดงให้เห็นถึงผลการดำเนินงานของกิจการ ในระยะเวลาหนึ่ง งบกำไรขาดทุนจัดทำขึ้นโดยแสดงผลต่างระหว่างรายการบัญชีประเภทรายได้กับ ค่าใช้จ่าย กล่าวคือ ถ้ารายได้มากกว่าค่าใช้จ่าย งบกำไรขาดทุนจะแสดงยอดกำไรจากการดำเนินงาน ในทางตรงกันข้ามถ้ารายได้มีน้อยกว่าค่าใช้จ่าย งบกำไรขาดทุนจะแสดงยอดขาดทุนจากการดำเนินงาน

งบกระแสเงินสด งบกระแสเงินสดจะแสดงให้เห็นแหล่งที่มาและแหล่งใช้ไป ของเงินทุน ในความหมายของเงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด หรือ แสดงข้อมูลเกี่ยวกับการ เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นของเงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดของกิจการ โดยจำแนกกระแสเงินสด เป็นเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน กิจกรรมการลงทุน และกิจกรรมจัดหาเงิน

2. การวิเคราะห์งบกระแสเงินสด (Cash Flow Statement Analysis)³

แนวความคิดในการทำงานงบกระแสเงินสดเป็นทำนองเดียวกับ การทำงานแสดงการ เปลี่ยนแปลงฐานะการเงิน ซึ่งเป็นงบแสดงแหล่งที่มาและใช้ไปของเงินทุนในความหมายของ เงินทุนหมุนเวียน หมายถึงสินทรัพย์หมุนเวียนหักด้วยหนี้สินหมุนเวียน ส่วนงบกระแสเงินสดตาม มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 25 เรื่อง งบกระแสเงินสด หมายถึง งบแสดงแหล่งที่มาและใช้ไปของ เงินทุนในความหมายของเงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด โดยมาตรฐานการบัญชีนี้มี วัตถุประสงค์ที่จะให้กิจการจัดทำงบกระแสเงินสดในแต่ละงวดบัญชีเสนอต่อผู้ใช้งบการเงิน งบนี้ แสดงข้อมูลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นของเงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดของกิจการ โดยจำแนกกระแสเงินสดเป็นเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน กิจกรรมลงทุน และกิจกรรมจัดหาเงิน

การวิเคราะห์กระแสเงินสด ของกิจการที่เปลี่ยนแปลงไปในงวดบัญชีที่ผ่านมา สามารถแบ่งออกเป็น 3 ส่วนดังนี้

1. กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน (Cash from operating activity) หมายถึง กระแสเงินสดที่เกิดจากกิจกรรมหลักที่ก่อให้เกิดรายได้ของกิจการ เช่น การขายสินค้า จากการจ่าย ภาษีเงินได้ การจ่ายดอกเบี้ย จากการซื้อสินค้า การจ่ายค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานต่าง ๆ รวมถึง รายได้อื่น ๆ ที่เกิดจากการดำเนินงานของกิจการ

³ วรรศักดิ์ ทุมมานนท์, งบกระแสเงินสดและงบการเงินรวม, กรุงเทพฯ : บริษัทพิมพ์ดี จำกัด, 2538, หน้า 7

2. กระแสเงินสดจากกิจกรรมการลงทุน (Cash from investing activity) หมายถึง กระแสเงินสดที่เกิดจากการซื้อและจำหน่ายสินทรัพย์ถาวร และเงินลงทุนระยะสั้น ระยะยาวต่าง ๆ นอกจากนี้ยังอาจรวมถึงดอกเบี้ยรับ และเงินปันผลที่ได้รับจากการลงทุนในหลักทรัพย์ลงทุนต่าง ๆ

3. กระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงินทุน (Cash from financing activity) หมายถึง กระแสเงินสดที่เกิดจากการจัดหาเงินทุนในหนี้สินระยะยาว และส่วนของเจ้าของ เช่น การกู้ยืม และการชำระหนี้คืน การออกหุ้นเพิ่ม และการจ่ายปันผล

3. การวิเคราะห์อัตราร้อยละของยอดรวม (Percentage Analysis)⁴

3.1. การวิเคราะห์งบการเงินแนวดิ่ง

วิเคราะห์แนวดิ่งหรือการวิเคราะห์ภายในงวดบัญชี เป็นการเปรียบเทียบรายการของงบการเงินในงวดบัญชีเดียวกันเท่านั้น ที่นิยมก็คือวิธีอัตราร้อยละ

วิธีอัตราร้อยละมีหลักดังนี้

งบดุล กำหนดให้สินทรัพย์รวมเป็น 100% และคำนวณรายการทุกรายการในงบดุลเป็นเปอร์เซ็นต์ของสินทรัพย์รวม

งบกำไรขาดทุน กำหนดให้ค่าขายเป็น 100% และคำนวณรายการทุกรายการในงบกำไรขาดทุนเป็นเปอร์เซ็นต์ของค่าขาย

นอกจากจะใช้วิธีอัตราร้อยละกับรายการทุกรายการในงบดุลและงบกำไรขาดทุนอื่น เป็นการวิเคราะห์งบการเงินทั้งหมดแล้ว ในบางครั้งอาจใช้อัตราร้อยละกับงบดุลหรืองบกำไรขาดทุนบางส่วน เช่น อาจใช้วิธีอัตราร้อยละเฉพาะสินทรัพย์หมุนเวียนนั่นคือ กำหนดให้สินทรัพย์หมุนเวียนเป็น 100% และคำนวณรายการในสินทรัพย์หมุนเวียนแต่ละรายการ เช่น เงินสด ลูกหนี้ สินค้าคงเหลือ ฯลฯ เป็นเปอร์เซ็นต์ของสินทรัพย์หมุนเวียน

3.2. การวิเคราะห์งบการเงินแนวนอน

การวิเคราะห์แนวนอนหรือการวิเคราะห์ระหว่างงวดบัญชี เป็นการเปรียบเทียบรายการแต่ละรายการกับงวดบัญชีอื่น ที่นิยมมี 2 วิธี คือ วิธีดัชนี กับวิธีอัตราการเจริญเติบโต

วิธีดัชนี เป็นการกำหนดให้รายการในปีฐานเป็น 100% และคำนวณรายการในปีอื่นเป็นร้อยละของปีฐาน

⁴ ธนิตา จิตรน้อมรัตน์, การบริหารการเงิน, กรุงเทพฯ : บริษัทเอคิสันเพรส โปรดักส์ จำกัด, 2540, หน้า 13

วิธีอัตราการเจริญเติบโต เป็นการเปรียบเทียบรายการแต่ละรายการเพื่อคำนวณผลต่างระหว่างปี ในรูปของจำนวนและอัตราร้อยละ โดยมีสูตรดังนี้

$$\begin{aligned} \text{รูปจำนวน} &= (\text{รายการปีที่ } n+1) - (\text{รายการปีที่ } n) \\ \text{รูปอัตราร้อยละ} &= \frac{(\text{รายการปีที่ } n+1) - (\text{รายการปีที่ } n)}{(\text{รายการปีที่ } n)} \end{aligned}$$

4. อัตราส่วนทางการเงิน (Ratios)⁵

การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน เป็นการเปรียบเทียบรายการในงบดุลและงบกำไรขาดทุนที่มีความสัมพันธ์กัน อัตราส่วนทางการเงินจำแนกได้หลายประเภทและแต่ละประเภทก็สามารถจำแนกเป็นอัตราส่วนย่อยได้หลายอัตราส่วน

การคำนวณอัตราส่วนจากตัวเลขในงบการเงินของธุรกิจนั้น ผู้วิเคราะห์สามารถจะคำนวณหาอัตราส่วน ได้มาก แต่อัตราส่วนที่สำคัญสามารถจะแยกได้เป็น 4 ประเภทดังนี้ คือ

1. อัตราส่วนที่แสดงถึงสภาพคล่องหรือความสามารถในการชำระหนี้สินระยะสั้น (Liquidity Ratios)
2. อัตราส่วนหนี้สินหรืออัตราส่วนที่แสดงการใช้เงินจากการกู้ยืม (Debt Ratios or Leverage Ratios)
3. อัตราส่วนที่แสดงถึงประสิทธิภาพในการดำเนินงาน (Efficiency Ratios or Activity Ratios)
4. อัตราส่วนที่แสดงถึงความสามารถในการหากำไร (Profitability Ratios)

4.1 อัตราส่วนแสดงสภาพคล่อง

อัตราส่วนที่แสดงถึงสภาพคล่องหรือความสามารถในการชำระหนี้สินระยะสั้นของธุรกิจประกอบด้วยอัตราส่วนดังต่อไปนี้

1.) อัตราส่วนทุนหมุนเวียน (Current Ratio)

คือ อัตราส่วนสินทรัพย์หมุนเวียนต่อหนี้สินหมุนเวียน คำนวณโดยการนำหนี้สินหมุนเวียนไปหารสินทรัพย์หมุนเวียน โดยทั่วไปสินทรัพย์หมุนเวียนประกอบด้วยเงินสด

⁵ เพชร ชุมทรัพย์, หลักการบริหารการเงิน, กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2536, หน้า 11 - 28

หลักทรัพย์ในความต้องการของตลาด ลูกหนี้การค้า สินค้าคงเหลือและค่าใช้จ่ายล่วงหน้า ส่วนหนี้สินหมุนเวียนประกอบด้วย เงินกู้ยืมจากธนาคาร ตัวเงินจ่ายในระยะเวลา 1 ปี เจ้าหนี้การค้า หนี้สินระยะยาวที่ครบกำหนดได้ก่อน ภาษีเงินได้ค้างจ่าย และหนี้สินหมุนเวียนอื่น ๆ

$$\text{อัตราส่วนทุนหมุนเวียน} = \frac{\text{สินทรัพย์หมุนเวียน}}{\text{หนี้สินหมุนเวียน}}$$

อัตราส่วนทุนหมุนเวียนเป็นการเปรียบเทียบระหว่างสินทรัพย์หมุนเวียน ซึ่งถือกันว่าธุรกิจจะสามารถนำไปเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ภายในระยะเวลาหนึ่งปี กับหนี้สินหมุนเวียนซึ่งเป็นหนี้สินที่ธุรกิจต้องชำระภายในหนึ่งปีเช่นเดียวกัน หากอัตราส่วนทุนหมุนเวียนนี้สูง แสดงว่าธุรกิจมีสินทรัพย์ที่จะเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ในระยะหนึ่งปีมากกว่าหนี้สินที่ต้องชำระภายในหนึ่งปีมาก ซึ่งหมายถึงความสามารถในการชำระหนี้สินระยะสั้นดี

การตรวจสอบรายการเกี่ยวกับสินทรัพย์หมุนเวียน และหนี้สินหมุนเวียนได้ล่วงหน้าย่อมมีผลต่อการตีความหมาย ถึงแม้ว่ากิจการจะมีอัตราส่วนทุนหมุนเวียนในระดับดีมากก็ตาม แต่ถ้าจากการตรวจสอบรายละเอียดพบว่า กิจการมีลูกหนี้จำนวนมากซึ่งคาดว่าจะเรียกเก็บเงินไม่ได้ อัตราที่คำนวณได้ก็จะไม่เป็นที่น่าพอใจเท่าที่ควร นอกจากนี้สัดส่วนของรายการต่าง ๆ ก็ยังเป็นสิ่งสำคัญในการพิจารณาอีกด้วย เช่น กิจการ 2 แห่ง ซึ่งมีอัตราส่วนทุนหมุนเวียนเท่ากัน กิจการซึ่งมีสินค้าคงเหลือจำนวนมาก ย่อมมีฐานะสินเชื่อค้ำประกันกิจการที่มีสินค้าคงเหลือน้อยกว่า เป็นต้น

การเปลี่ยนแปลงตามฤดูกาลก็มีผลต่อการพิจารณาสินเชื่ออีกด้วย งบการเงินซึ่งแสดงฐานะการดำเนินงานในช่วงเวลาปกติ อาจจะแสดงอัตราส่วนทุนหมุนเวียนในระดับที่น่าพอใจมากกว่างบการเงิน 2-3 เดือนหลังจากนั้น ซึ่งเป็นขณะที่กิจการมีการสั่งซื้อสินค้าจำนวนมากเพื่อเตรียมไว้สำหรับการขายในฤดูกาลที่จะมาถึง

2.). อัตราส่วนทุนหมุนเวียนอย่างถึงแก่น (Acid Test Ratio)

หรืออัตราส่วนทุนหมุนเวียนอย่างรวดเร็ว (Quick Ratio) คือ อัตราส่วนสินทรัพย์หมุนเวียนยกเว้นสินค้าคงเหลือต่อหนี้สินหมุนเวียน ตามปกติแล้วสินค้าคงเหลือจัดเป็นสินทรัพย์หมุนเวียนที่มีสภาพคล่องต่ำที่สุด หรือสามารถจะเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ช้าที่สุด และหากธุรกิจต้องการจะเปลี่ยนสินค้าเป็นเงินสดให้เร็วจริงก็อาจต้องขายในราคาต่ำกว่าทุน อัตราส่วนทุนหมุนเวียนอย่างถึงแก่นจึงเป็นการเปรียบเทียบสินทรัพย์ที่สามารถจะเปลี่ยนเป็นเงินสดได้เร็วจริง ๆ และได้รับเงินสดไม่ต่ำกว่าจำนวนที่ปรากฏในงบดุลมากนักกับหนี้สินระยะสั้น

$$\text{อัตราส่วนหมุนเวียนอย่างถึงแก่น} = \frac{\text{สินทรัพย์หมุนเวียน} - \text{สินค้าคงเหลือ}}{\text{หนี้สินหมุนเวียน}}$$

โดยทั่วไปแล้วมาตรฐานของอัตราส่วนนี้ คือ 1 ต่อ 1 อย่างไรก็ตามคุณภาพของบัญชีลูกหนี้ก็เป็นปัจจัยสำคัญประกอบการพิจารณาอัตราส่วนนี้ได้

3.) อัตราหมุนเวียนของเงินสด (Cash Turnover)

คืออัตราส่วนค่าขายต่อสินทรัพย์ใกล้เคียงเงินสด (near cash assets) โดยเฉลี่ย สินทรัพย์ใกล้เคียงเงินสดนี้ประกอบด้วยเงินสดในมือ เงินฝากธนาคารและหลักทรัพย์ที่สามารถจะเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ง่าย เหตุผลที่นำเอาสินทรัพย์ใกล้เคียงเงินสดมาเปรียบเทียบกับค่าขายก็เนื่องจากสมมุติฐานที่ว่ารายการเหล่านี้มีความสัมพันธ์กับยอดขาย และสินทรัพย์เหล่านี้มีส่วนที่ก่อให้เกิดยอดขายเพิ่มขึ้น โดยอัตราส่วนนี้หาได้จากยอดขายหารด้วยผลรวมของเงินสด และหลักทรัพย์ที่เปลี่ยนมือได้ง่ายโดยเฉลี่ย

$$\text{อัตราหมุนเวียนของเงินสด} = \frac{\text{ขาย}}{\text{ผลรวมของเงินสดและหลักทรัพย์ที่เปลี่ยนมือได้ง่ายโดยเฉลี่ย}}$$

ตัวอย่างเช่น ค่าพาหนะของพนักงานขายหรือค่าใช้จ่ายในการติดต่อลูกค้า ซึ่งธุรกิจจะต้องจ่ายเป็นเงินสด เพื่อทำให้เกิดยอดขายขึ้น อัตราส่วนค่าขายต่อสินทรัพย์ใกล้เคียงเงินสดโดยเฉลี่ยนี้จะให้ผลลัพธ์เป็นจำนวนรอบ หากจำนวนรอบนี้สูงก็หมายความว่าธุรกิจดำเนินงานโดยใช้เงินสดแต่น้อยแต่ก็สามารถจะก่อให้เกิดยอดขายได้สูง อันแสดงว่า ธุรกิจมีประสิทธิภาพในการหารายได้สูงซึ่งจะมีผลให้ธุรกิจมีสภาพคล่องดีขึ้นตามมาภายหลัง หากรายได้นั้นจะสามารถเปลี่ยนกลับมาเป็นเงินสดได้รวดเร็ว เช่น การขายเป็นเงินสด หรือขายเป็นเงินเชื่อและธุรกิจสามารถติดตามเก็บหนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ หรือธุรกิจให้สินเชื่อแก่ลูกค้าเป็นระยะเวลายาวนาน ธุรกิจก็อาจจะประสบปัญหาเกี่ยวกับสภาพคล่องได้

4.) ระยะเวลาถัวเฉลี่ยในการเก็บหนี้ (Average Collection Period)

คือ อัตราส่วนลูกหนี้ต่อค่าขายโดยเฉลี่ยต่อวัน อัตราส่วนนี้จะแสดงสภาพของลูกหนี้ว่าสามารถเปลี่ยนสภาพมาเป็นเงินสดได้กี่วันโดยเฉลี่ย นอกจากนั้นแล้วยังแสดงประสิทธิภาพของ

ฝ่ายจัดการในการจัดการลูกหนี้เกี่ยวกับนโยบายในการให้เครดิต และนโยบายในการเรียกเก็บหนี้ การคำนวณระยะเวลาตัวเฉลี่ยในการเก็บหนี้ นั้น ค่าขายที่นำมาคำนวณควรเป็นยอดค่าขายเชื่อ แต่ในงบการเงินของธุรกิจ โดยปกติมักไม่ได้แสดงยอดขายเชื่อไว้ ในกรณีที่ไม่สามารถจะทราบค่าขายเชื่อได้แน่นอนก็สามารถจะใช้ยอดขายรวมที่ปรากฏในงบการเงินได้โดยอนุโลม ซึ่งในกรณีหลังนี้ ผู้วิเคราะห์ควรระวังหากจะต้องการเปรียบเทียบอัตราส่วนนี้กับของกิจการอื่น อัตรานี้คำนวณได้จากการหาค่าขายโดยเฉลี่ยต่อวัน ซึ่งคำนวณจาก ยอดขายหารด้วยจำนวนวันใน 1 ปี และนำไปหารกับ ลูกหนี้การค้าโดยเฉลี่ย

$$\text{ระยะเวลาตัวเฉลี่ยในการเก็บหนี้} = \frac{\text{ลูกหนี้การค้าโดยเฉลี่ย}}{\text{ค่าขายโดยเฉลี่ยต่อวัน}}$$

ระยะเวลาการเก็บหนี้นี้อาจนำไปเปรียบเทียบกับระยะเวลาการชำระหนี้เพื่อให้ทราบถึงการหมุนเวียนของเงินเกี่ยวกับหนี้สิน หากธุรกิจใดสามารถจะยืดระยะเวลาการชำระหนี้ให้ยาวกว่าระยะเวลาการเก็บหนี้ได้ ธุรกิจก็จะมีเงินสดหมุนเวียนในธุรกิจมาก และเพิ่มสภาพคล่องให้สูง หรืออย่างน้อยหากมีระยะเวลาการชำระหนี้ให้เท่ากับระยะเวลาการเก็บหนี้พอดี ธุรกิจก็จะดำเนินงานไปได้อย่างราบรื่น เนื่องจากว่าหนี้จากลูกหนี้การค้า นั้นเป็นเงินตามราคาขายซึ่งจะสูงกว่าหนี้ของเจ้าหนี้การค้าซึ่งปรากฏตามราคาทุน

5.) อัตราการหมุนเวียนของสินค้าคงเหลือ (Inventory Turnover)

คือ อัตราส่วนค่าขายหรือต้นทุนสินค้าขายต่อสินค้าคงเหลือโดยเฉลี่ย อัตราส่วนนี้จะแสดงสภาพคล่องของสินค้าคงเหลือว่า จะหมุนเวียนเปลี่ยนสภาพมาเป็นลูกหนี้หรือเงินสดได้รวดเร็วเพียงใด นอกจากนั้นยังแสดงให้เห็นว่าธุรกิจถือสินค้าคงเหลือไว้ในระดับที่พอใจ หรือถือไว้มากเกินไป หรือน้อยเกินไป อันแสดงให้เห็นประสิทธิภาพในการจัดการสินค้าคงเหลือว่าดีเพียงใด ฉะนั้นอัตราการหมุนเวียนของสินค้าคงเหลือนอกจากจะใช้วัดสภาพคล่องแล้ว ยังใช้วัดประสิทธิภาพในการดำเนินงานของฝ่ายจัดการด้วย

การคำนวณอัตราการหมุนเวียนของสินค้าคงเหลือควรจะใช้ต้นทุนสินค้าขาย เนื่องจากสินค้าคงเหลือตีราคาตามราคาทุน แต่บางกรณีต้นทุนสินค้านั้นไม่สามารถจะหาได้จากข้อมูลในงบการเงินที่ธุรกิจเปิดเผยต่อสาธารณะชน จึงให้ใช้ค่าขายโดยอนุโลม อย่างไรก็ดี หากจะนำอัตราหมุนเวียนนี้ไปเปรียบเทียบกับกิจการอื่นในอุตสาหกรรมประเภทเดียวกัน ผู้วิเคราะห์จะต้อง

ระวางว่าอัตราหมุนเวียนนี้คำนวณการเปรียบเทียบค่าขาย และสินค้ำคงเหลือ โดยเฉลี่ยเช่นเดียวกัน เพื่อให้การเปรียบเทียบเป็นไปอย่างถูกต้อง

$$\text{อัตราการหมุนเวียนของสินค้ำคงเหลือ} = \frac{\text{ขาย/ต้นทุนสินค้ำคงเหลือ}}{\text{สินค้ำคงเหลือโดยเฉลี่ย}}$$

ผลลัพธ์ของการคำนวณอัตราหมุนเวียนของสินค้ำคงเหลือจะได้เป็นจำนวนรอบ รอบหนึ่ง ๆ ของอัตราหมุนเวียนจะเริ่มนับตั้งแต่สินค้ำคงเหลือเข้ามาแล้วขายออกไปนับเป็นจำนวนหนึ่งรอบ หากในระหว่างงวดบัญชีหนึ่งอัตราหมุนเวียนของสินค้ำคงเหลือมีจำนวนมากรอบ ก็หมายความว่าธุรกิจซื้อสินค้ำเข้ามาเก็บไว้ไม่นานก็สามารถจะขายออกไปได้ อันมีผลให้เกิดสภาพคล่องสูงและมีประสิทธิภาพในการรักษาระดับสินค้ำคงเหลือ โดยอัตรานี้คำนวณจาก ต้นทุนสินค้ำคงเหลือ หาค้ด้วย สินค้ำคงเหลือ โดยเฉลี่ย

4.2 อัตราส่วนหนี้สินหรืออัตราส่วนที่แสดงการใช้เงินจากการกู้ยืม

1.) อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม (Debt to Total Asset Ratio or Debt Ratio)

อัตราส่วนนี้ เป็นการเปรียบเทียบระหว่างหนี้สินทั้งหมดของธุรกิจกับเงินทุนทั้งหมดที่ธุรกิจลงทุนในสินทรัพย์ ในการคำนวณอัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม หากธุรกิจมีสินทรัพย์ที่ไม่มีตัวตนมาก ควรจะนำมาหักออกจากสินทรัพย์ทั้งหมดเสียก่อน เพื่อดูว่าสินทรัพย์ที่สามารถจะเปลี่ยนแปลงเป็นเงินสด ได้จริงจะมีเป็นจำนวนเท่าไรเมื่อเปรียบเทียบกับหนี้สินทั้งหมด หนี้สินประกอบด้วยหนี้สินหมุนเวียนและหนี้สินระยะยาวทั้งหมด

$$\text{อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม} = \frac{\text{หนี้สินรวม}}{\text{สินทรัพย์รวม}}$$

เจ้าหนี้พอใจที่จะเห็นอัตราส่วนนี้ต่ำ เพราะยิ่งต่ำเท่าใด เจ้าหนี้ก็จะมีโอกาสได้รับชำระครบมากเท่านั้น ส่วนเจ้าของก็อยากที่จะเห็นอัตราส่วนนี้สูงเท่าที่ตนจะยอมรับความเสี่ยงภัยได้

เพื่อต้องการให้กำไรที่เป็นส่วนของผู้ถือหุ้นสูงขึ้น
ค่าดำเนินงาน

และเพื่อไม่ให้เสียสิทธิในการควบคุมการ

2.) อัตราส่วนแสดงความสามารถในการจ่ายดอกเบี้ย (Time Interest Earned or Interest Coverage)

อัตราส่วนนี้จะแสดงให้เห็นว่าธุรกิจมีกำไรที่จะจ่ายดอกเบี้ยได้เพียงใด และแสดงขอบเขตของการลดลงของกำไรที่จะไม่ทำให้ธุรกิจประสบปัญหาในการจ่ายดอกเบี้ย เพราะหากธุรกิจไม่สามารถจ่ายดอกเบี้ย เจ้าหนี้อาจใช้อำนาจของกฎหมายบังคับธุรกิจอันอาจทำให้ธุรกิจต้องล้มละลายได้

อัตราส่วนแสดงความสามารถในการจ่ายดอกเบี้ย

$$= \frac{\text{กำไรหลังหักภาษีก่อนดอกเบี้ยจ่าย}}{\text{ดอกเบี้ยจ่าย}}$$

การวิเคราะห์การใช้เงินทุนจากการกู้ยืมโดยใช้เฉพาะอัตราส่วน อาจให้ข้อมูลไม่ครบถ้วนเพียงพอสำหรับการตัดสินใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกู้ยืมของธุรกิจในปัจจุบันมีลักษณะการกู้ยืมมากมายหลายประเภท แต่ละประเภทก็อาจมีสัญญาและเงื่อนไขแตกต่างกัน เพื่อเป็นการช่วยในการวิเคราะห์ ควรคำนวณสัดส่วนของแหล่งที่มาของเงินทุน (รายการด้านขวามือของงบดุล) ประกอบการตัดสินใจ

4.3 อัตราส่วนที่แสดงประสิทธิภาพในการดำเนินงาน

1.) อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์ถาวร (Fixed Assets Turnover)

$$\text{อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์ถาวร} = \frac{\text{ขายสุทธิ}}{\text{สินทรัพย์ถาวรสุทธิโดยเฉลี่ย}}$$

อัตราส่วนนี้ช่วยให้ผู้วิเคราะห์ได้ทราบว่าการลงทุนในสินทรัพย์ถาวรนั้น ได้ใช้ประโยชน์จากสินทรัพย์เหล่านั้นเต็มเม็ดเต็มหน่วยอย่างไร การที่ธุรกิจมีอัตราการหมุนเวียนของ

สินทรัพย์ถาวรต่ำ ก็อาจแสดงให้เห็นว่า ธุรกิจอาจไม่ใช้สินทรัพย์ถาวรที่มีอยู่เต็มประสิทธิภาพ หรือสินทรัพย์ถาวรที่มีอยู่อาจเสื่อมโทรมใช้งานไม่ได้เต็มที่

2.) อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม (Total Assets Turnover)

$$\text{อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม} = \frac{\text{ขายสุทธิ}}{\text{สินทรัพย์รวมสุทธิโดยเฉลี่ย}}$$

อัตราส่วนนี้แสดงให้เห็นถึงสมรรถภาพในการใช้สินทรัพย์ถาวรและสินทรัพย์หมุนเวียนเพื่อก่อให้เกิดรายได้ ถ้าหากอัตราส่วนนี้ต่ำก็แสดงว่าธุรกิจอาจมีสินทรัพย์บางอย่างที่เกินความต้องการ ควรได้มีการสำรวจเพื่อตัดจำหน่ายหรืออาจเป็นเพราะธุรกิจไม่สามารถจะขายสินค้าออกได้

4.4 อัตราส่วนที่แสดงความสามารถในการหากำไร

1.) อัตราส่วนกำไรเบื้องต้นต่อค่าขาย (Gross Profit Margin)

$$\text{อัตราส่วนกำไรเบื้องต้นต่อค่าขาย} = \frac{\text{กำไรขั้นต้น}}{\text{ขาย}}$$

อัตราส่วนนี้จะแสดงให้เห็นผู้วิเคราะห์อัตราส่วนทราบถึงประสิทธิภาพในการดำเนินงานของธุรกิจ เกี่ยวกับนโยบายในการผลิตและนโยบายในการตั้งราคาสินค้า

2.) อัตราส่วนกำไรสุทธิต่อค่าขาย หรืออัตราผลตอบแทนจากค่าขาย (Net Profit Margin)

$$\text{อัตราผลตอบแทนจากค่าขาย} = \frac{\text{กำไรสุทธิหลังหักภาษี}}{\text{ขาย}}$$

อัตราส่วนนี้แสดงให้เห็นถึงความมารถในการหาค่าไรของบริษัทภายหลังจากหักค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ออกแล้ว

3.) อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (Return on Assets)

$$\text{อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์} = \frac{\text{กำไรสุทธิหลังหักภาษี}}{\text{สินทรัพย์รวมโดยเฉลี่ย}}$$

อัตราส่วนนี้แสดงประสิทธิภาพของการใช้เงินทุนลงทุนไปในสินทรัพย์ว่าได้ผลตอบแทนเท่าใด ถ้าอัตราส่วนสูงแสดงว่าได้ใช้เงินทุนอย่างมีประสิทธิภาพไม่เกิดการเปลืองเปล่านั้น

4.) อัตราผลตอบแทนของส่วนของผู้ถือหุ้น (Return on net worth)

$$\text{อัตราผลตอบแทนของส่วนของผู้ถือหุ้น} = \frac{\text{กำไรสุทธิหลังหักภาษี}}{\text{ส่วนของผู้ถือหุ้นโดยเฉลี่ย}}$$

อัตราส่วนนี้แสดงให้เห็นถึงอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนของผู้ถือหุ้น ซึ่งอัตราผลตอบแทนของส่วนของผู้ถือหุ้นนี้ยิ่งก็ควรจะสูงกว่าค่าของการเสียโอกาส ในการนำเงินมาลงทุนในกิจการแทนที่จะนำไปทำอย่างอื่น

4.5 อัตราส่วนอื่น ๆ ที่ใช้ในการวิเคราะห์เพื่อพิจารณาให้สินเชื่อ

1.) อัตราส่วนของผู้ถือหุ้นต่อหนี้สิน

ในการให้ความเชื่อถือในฐานะสินเชื่อของลูกค้ารายใดก็ตาม การพิจารณาปัจจัยในระยะยาว ซึ่งมีผลต่อความมั่นคงในฐานะการเงินของกิจการ ก็เป็นสิ่งสำคัญเช่นเดียวกับการพิจารณาในระยะสั้น หนี้สินมิได้ชำระด้วยสินทรัพย์หมุนเวียนเสมอไป ในบางกรณีอาจต้องจ่ายจากสินทรัพย์ถาวร ดังนั้น เจ้าหนี้จะต้องพิจารณามูลค่าของสินทรัพย์เพื่อเปรียบเทียบกับหนี้สินที่มีอยู่ ส่วนของผู้ถือหุ้นในกิจการนั้นถ้ามีการดำเนินงานแบบบริษัทจำกัด ก็จะเป็นส่วนแตกต่างระหว่างสินทรัพย์ทั้งหมดและหนี้สินทั้งหมด แต่ถ้าเป็นกิจการเจ้าของคนเดียวหรือห้างหุ้นส่วนก็จะเป็นส่วนทุนหรือ

ส่วนของเจ้าของนั่นเอง หนี้สินคือเงินทุนที่ได้รับจากบุคคลภายนอก ซึ่งรวมทั้งหนี้สินระยะสั้น เช่น การเปิดบัญชีกับเจ้าหนี้ ตัวสัญญาใช้เงินระยะสั้น และหนี้สินระยะยาว เช่น หุ้นกู้ เป็นต้น

$$\text{อัตราส่วนของเจ้าของต่อหนี้สิน} = \frac{\text{ส่วนของเจ้าของสุทธิ}}{\text{หนี้สินรวม}}$$

อัตราส่วนของเจ้าของต่อหนี้สิน แสดงสัดส่วนความสัมพันธ์ระหว่างเงินทุน หรือสินทรัพย์ที่ได้มาจากบุคคลภายนอก กับเงินลงทุนจากเจ้าของธุรกิจเอง ว่าในขณะที่หนึ่งกิจการดำเนินงานโดยมีฐานะการเงินมั่นคงเพียงใด โดยทั่ว ๆ ไปแล้ว ส่วนของเจ้าของควรจะประมาณ 1½ เท่า ถึง 2 เท่า ของหนี้สินในกิจการ นอกจากนี้ควรจะแยกหนี้สินออกเป็นหนี้สินหมุนเวียนและหนี้สินระยะยาว เพื่อทำการวิเคราะห์ให้ละเอียดยิ่งขึ้นด้วย ทั้งนี้เพราะธุรกิจแต่ละประเภทก็ย่อมมีฐานะสินเชื่อ ซึ่งพิจารณาจากอัตราส่วนเหล่านี้แตกต่างกันออกไป ถ้าสัดส่วนระหว่างเงินลงทุนจากเจ้าของเพิ่มขึ้นมากกว่าจากหนี้สิน กิจการก็จะมีการตัดสินใจในการดำเนินงานเป็นอิสระมากขึ้น และมักเป็นที่เชื่อถือของเจ้าหนี้โดยทั่วไป ในทางตรงกันข้าม กิจการซึ่งมีอัตราส่วนของเจ้าของต่อหนี้สินอยู่ระดับต่ำก็มักจะไม่เป็นที่ไว้วางใจของเจ้าหนี้อย่างเพียงพอ หรือมีละอายใจเป็นสาเหตุให้ฝ่ายจัดการต้องทำการปรับปรุงการดำเนินงานใหม่ เพื่อรักษาความมั่นคงในฐานะสินเชื่อของกิจการไว้ ในการวิเคราะห์อัตราส่วนควรจะแยกพิจารณาว่า อัตราส่วนของเจ้าของต่อหนี้สินหมุนเวียนพอหรือไม่ ทั้งนี้เพราะการใช้เงินทุนหมุนเวียนจากหนี้สินระยะยาว อัตราส่วนของเจ้าของต่อหนี้สินรวม แม้จะอยู่ในระดับต่ำ ก็ยังไม่ก่อให้เกิดผลเสียเท่ากับการที่หนี้สินส่วนมากมีลักษณะเป็นหนี้สินหมุนเวียน ทั้งนี้เพราะระยะเวลาสำหรับการชำระเงินในอนาคตแก่เจ้าหนี้มีระยะเวลายาวนานกว่า

2.) อัตราส่วนของเจ้าของต่อสินทรัพย์ถาวร

คำนวณโดยการหารส่วนของเจ้าของด้วยสินทรัพย์ถาวรทั้งหมด เป็นการแสดงให้เห็นถึงสัดส่วนของส่วนของเจ้าของซึ่งลงทุนไปในอาคาร เครื่องจักร อุปกรณ์และสินทรัพย์ถาวรแหล่งของเจ้าของเพื่อประโยชน์ในการควบคุมอีกด้วย

$$\text{อัตราส่วนของเจ้าของต่อสินทรัพย์ถาวร} = \frac{\text{ส่วนของเจ้าของ}}{\text{สินทรัพย์ถาวร}}$$

หากส่วนของเจ้าของกิจการเพิ่มขึ้น และในขณะเดียวกันอัตราส่วนของเจ้าของต่อสินทรัพย์ถาวรก็ลดลงด้วย จะแสดงให้เห็นว่ากิจการขยายการลงทุนในสินทรัพย์ถาวรเร็วกว่าความเจริญเติบโตของธุรกิจตามปกติ การที่สินทรัพย์ซึ่งมีสภาพคล่องของกิจการได้ถูกเปลี่ยนเป็นสินทรัพย์ถาวรมากขึ้นในกรณีดังกล่าวอาจเกิดขึ้นในระยะที่ระดับราคาสินค้าสูงขึ้น และกิจการคาดว่าจะสามารถเพิ่มกำไรในอนาคตได้เป็นจำนวนมาก จากการขยายกิจการออกไป แต่ถ้าอัตราส่วนนี้มีแนวโน้มลดลงเรื่อย ๆ อาจเป็นสัญญาณเตือนอันตรายสำหรับเจ้าหนี้ว่าควรจะให้กิจการปรับปรุงการดำเนินงานโดยเร็ว

3.) อัตรายอดขายต่อส่วนของเจ้าของ

อัตรานี้อยู่ภายใต้ข้อสมมุติที่ว่า ในการดำเนินธุรกิจจะต้องมีระดับการดำเนินงานโดยใช้เงินทุนจากส่วนของเจ้าของซึ่งให้ประโยชน์สูงสุด ดังนั้นความสัมพันธ์ระหว่างยอดขายสุทธิต่อส่วนของเจ้าของควรจะอยู่ภายในช่วงระดับหนึ่งที่เหมาะสม ซึ่งถ้าอยู่นอกขอบเขตนี้จะแสดงว่ากิจการขยายการดำเนินงานมากเกินไป หรือการดำเนินงานต่ำเกินไป แล้วแต่กรณี

$$\text{อัตรายอดขายต่อส่วนของเจ้าของ} = \frac{\text{ขายสุทธิ}}{\text{ส่วนของเจ้าของ}}$$

ถ้ากิจการมีอัตรากำไร ณ ระดับหนึ่ง ยิ่งปริมาณการขายสูงขึ้นเท่าใด กำไรที่ได้รับอันเป็นผลตอบแทนของเงินลงทุนถาวรและส่วนของเจ้าของย่อมมากขึ้นเท่านั้น เมื่ออัตรานี้เพิ่มขึ้นแสดงว่าการดำเนินงานขยายตัวขึ้นจากเงินลงทุนในส่วนของเจ้าของที่มีอยู่ แต่การขยายตัวในธุรกิจทำให้เกิดความต้องการสินค้าคงเหลือมากขึ้น และอาจมีรายการลูกหนี้เพิ่มขึ้นด้วย ดังนั้นธุรกิจอาจต้องการเงินลงทุนเพิ่มขึ้นอีก ซึ่งถ้าไม่สามารถได้มาจากแหล่งของเจ้าของก็ต้องจัดหาจากภายนอกกิจการ จะเห็นได้ว่าในขณะที่ยอดขายเพิ่มขึ้น อัตราหมุนเวียนอาจลดลง และอัตราส่วนของเจ้าของต่อหนี้สินก็เช่นเดียวกัน สภาพการณ์ทั้ง 2 อย่างนี้ย่อมจะทำให้ระดับปลอดภัยของเจ้าหนี้ลดลงด้วย เพื่อให้เป็นที่พอใจของเจ้าหนี้ อัตรายอดขายต่อส่วนของเจ้าของในระดับสูง ควรจะเป็นไปพร้อมกับอัตรการหมุนเวียนสินทรัพย์ในระดับสูงด้วย เช่น อัตรการหมุนเวียนของลูกหนี้และของสินค้าคงเหลือ และควรจะทำการวิเคราะห์ และตีความหมายอัตรายอดขายต่อส่วนของเจ้าหนี้ ควบคู่ไปกับอัตราส่วนของเจ้าของต่อหนี้สินด้วย ทั้งนี้ด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมาแล้ว

4.) อัตราค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน

$$\text{อัตราค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน} = \frac{\text{ขายสุทธิ/กำไรเบื้องต้น}}{\text{ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน}}$$

อัตราส่วนนี้จะช่วยชี้ให้เห็นประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ระหว่างธุรกิจทั่วไปเปรียบเทียบกับกิจการที่กำลังทำการพิจารณาสินเชื่ออยู่ แนวโน้มอัตราค่าใช้จ่ายการดำเนินงานที่ดีขึ้น แสดงถึงการปรับปรุงทางด้านจัดการของธุรกิจ อย่างไรก็ตามอัตราส่วนนี้อาจแสดงสัดส่วนที่ดีขึ้น โดยมีได้เกิดจากการเพิ่มขึ้นของอัตราผลตอบแทนการดำเนินงานแต่อย่างใด แต่อาจเกิดจากสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจและการดำเนินงานในขณะนั้นก็ได้ เช่น กิจการมีการสำรองค่าเสื่อมราคาหรือหนี้สูญไม่เพียงพอ เป็นต้น โดยทั่ว ๆ ไป เราจะแสดงอัตราส่วนนี้ได้อีกวิธีหนึ่งคือในรูปของร้อยละของยอดขาย โดยการหารค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานด้วยยอดขายสุทธิ

5.) อัตราทุนหมุนเวียนต่อสินค้าคงเหลือ

สำหรับธุรกิจหรืออุตสาหกรรมบางประเภท อัตราส่วนนี้เป็นอัตราส่วนที่สำคัญอย่างหนึ่งสำหรับการวิเคราะห์ ทั้งนี้เป็นเพราะคุณลักษณะของสินค้าคงเหลือซึ่งอาจเปลี่ยนแปลงไปได้ทั้งจากการที่ราคาเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว หรือการที่รูปแบบตามความนิยมเปลี่ยนแปลงไป หรือจากการที่ความต้องการในสินค้าขึ้น ๆ ลง ๆ ไม่คงที่ เป็นต้น

$$\text{อัตราทุนหมุนเวียนต่อสินค้าคงเหลือ} = \frac{\text{ทุนหมุนเวียน}}{\text{สินค้าคงเหลือ}}$$

อัตราส่วนนี้จะแสดงให้เห็นความไม่ปลอดภัย ในกรณีที่มีสินค้าคงเหลือมากเกินไปเมื่อเทียบกับทุนหมุนเวียน ซึ่งอาจไม่สามารถสังเกตเห็นได้อย่างชัดเจนจากการวิเคราะห์อัตรายอดขายต่อสินค้าคงเหลือ ทั้งนี้เพราะยอดขายและสินค้าคงเหลือมักจะมีการขยายตัวไปพร้อม ๆ กัน อัตราส่วนนี้จึงไม่มีผลกระทบกระเทือนมากเท่ากับอัตราระหว่างทุนหมุนเวียนต่อสินค้าคงเหลือ เพราะทุนหมุนเวียนมักจะมีการเปลี่ยนแปลงน้อยกว่ายอดขาย จึงใช้เป็นเครื่องวัดได้อย่างดี

5. การวิเคราะห์เพื่อหาจุดคุ้มทุน (Break-even Point Analysis)⁶

การวิเคราะห์จุดคุ้มทุน เป็นการวิเคราะห์ดูว่า ต้นทุนสินค้า จำนวนสินค้าที่ขาย และ กำไรจากการขายสินค้านั้น มีความสัมพันธ์กันอย่างไร กิจการจะต้องผลิตและขายสินค้าเป็นจำนวนเท่าใด จึงจะไม่ขาดทุน ถ้าต้องการกำไรจำนวนหนึ่ง กิจการควรต้องผลิตและขายสินค้าจำนวนเท่าไร ระดับการขายคุ้มทุน หรือจุดคุ้มทุนนี้เป็นระดับการขายที่มีรายได้รวมจากการขายสินค้าเท่ากับ ค่าใช้จ่ายทั้งหมดจากการขายสินค้า กิจการจึงไม่มีกำไรและไม่ขาดทุน ตามปกติค่าใช้จ่ายจากการขายสินค้าจะแบ่งออกเป็นค่าใช้จ่ายผันแปรและค่าใช้จ่ายคงที่ ค่าใช้จ่ายผันแปรเป็นค่าใช้จ่ายของสินค้าแต่ละหน่วยโดยเฉพาะ ถ้าไม่มีการจัดหาสินค้าหน่วยนั้นมา ก็ไม่มีต้นทุนผันแปรต่อหน่วยเกิดขึ้น ทำนองเดียวกับรายได้จากการขายสินค้าแต่ละหน่วย คือถ้าขายได้เพียง 1 หน่วยก็จะมีรายได้เท่ากับราคาขายสินค้าหน่วยนั้น ถ้าขายได้มากหน่วย รายได้ก็มากขึ้นตามจำนวนหน่วยที่ขาย คู่กับราคาขายต่อหน่วย สำหรับต้นทุนคงที่จะไม่เปลี่ยนแปลงไปตามปริมาณการขายสินค้าแต่ละหน่วย อาจเรียกได้ว่าเป็นต้นทุนที่เกิดขึ้นตามช่วงเวลาก็ได้ คือเกิดขึ้นจำนวนหนึ่งแน่นอนสำหรับช่วงเวลาหนึ่ง เช่น ค่าเช่าสถานที่ 3,000 บาท ต่อ 1 เดือน

การจะหาจุดคุ้มทุนได้นั้นจำเป็นต้องทราบเสียก่อนว่า สินค้าที่ขายแต่ละหน่วยนั้นมี “กำไรส่วนเกิน” เท่าใด กำไรส่วนเกินก็คือผลต่างระหว่างราคาขายต่อหน่วยกับต้นทุนผันแปรต่อหน่วย ตามปกติการดำเนินธุรกิจจะต้องกำหนดราคาขายสินค้าสูงกว่าต้นทุนในการจัดหาสินค้านั้นมา หรือราคาขายสูงกว่าต้นทุนผันแปรนั่นเอง กำไรส่วนเกินนี้เป็นความหวังของการทำกำไร เพราะหากำไรส่วนเกินที่ได้รับจากการขายสินค้าแต่ละหน่วยนั้นจะนำไปชดเชยให้กับต้นทุนคงที่ ถ้ากำไรส่วนเกินต่อหน่วยสูงก็จะชดเชยต้นทุนคงที่ได้เร็วขึ้น เมื่อกิจการสามารถขายสินค้าได้จำนวนมากพอที่จะมีกำไรส่วนเกินไปชดเชยต้นทุนคงที่ได้หมดเราเรียกว่าเป็นปริมาณการขาย จุดคุ้มทุน กิจการไม่มีการขาดทุนอีกแล้ว และเมื่อขายได้มากกว่าจุดคุ้มทุน กำไรส่วนเกินจากการขายแต่ละหน่วยไม่จำเป็นต้องชดเชยค่าใช้จ่ายอื่นใดอีก ก็จะกลายเป็นกำไรสุทธิ ยิ่งขายได้จำนวนมาก กำไรก็มากตามไปด้วย หรือถ้ากำไรส่วนเกินต่อหน่วยสูง นอกจากชดเชยต้นทุนคงที่ได้หมดไปโดยเร็วแล้ว ยังช่วยทำให้กำไรของกิจการเพิ่มขึ้นได้โดยเร็วอีกด้วย

⁶ เพชร ชุมทรัพย์, หลักการบริหารการเงิน, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2536, หน้า 68

5.1 การวิเคราะห์จุดคุ้มทุนโดยใช้สมการ

การแสดงความสัมพันธ์ของต้นทุน จำนวน กำไรในรูปของสมการจะถูกต้องและรวดเร็ว เป็นการแสดงความสัมพันธ์ของต้นทุน จำนวน กำไร ที่สามารถปรับมาใช้ในกรณีใด ๆ ก็ได้ มีดังนี้คือ

$$\begin{aligned} \text{ขาย} - \text{ต้นทุนคงที่} - \text{ต้นทุนผันแปร} &= \text{กำไรสุทธิ} \quad \text{หรือ} \\ \text{ขาย} &= \text{ต้นทุนคงที่} + \text{ต้นทุนผันแปร} + \text{กำไรสุทธิ} \end{aligned}$$

เมื่อจำนวนเงินที่ขายได้และต้นทุนผันแปรเป็นส่วนที่เปลี่ยนแปลงไปตามระดับกิจกรรม สมการอาจแสดงใหม่ได้ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{SP}(x) &= \text{FC} + \text{VC}(x) + \text{NI} \\ \text{เมื่อ} \quad \text{SP} &= \text{ราคาขายต่อหน่วย} \\ \text{X} &= \text{จำนวนหน่วยที่ขาย} \\ \text{FC} &= \text{ต้นทุนคงที่} \\ \text{VC} &= \text{ต้นทุนผันแปรต่อหน่วย} \\ \text{NI} &= \text{กำไรสุทธิรวม} \end{aligned}$$

5.2 การวิเคราะห์จุดคุ้มทุนโดยใช้กำไรส่วนเกิน

วิธีนี้ถือเอาประโยชน์จากการนำกำไรส่วนเกินต่อหน่วยมาคำนวณจุดคุ้มทุนได้ง่าย ๆ ด้วยการนำกำไรส่วนเกินต่อหน่วยไปหารต้นทุนคงที่ จากตัวอย่างเดิม

$$\text{จุดคุ้มทุน} = \frac{\text{ต้นทุนคงที่}}{\text{กำไรส่วนเกินต่อหน่วย}}$$

ถ้าต้องการกำไร จำนวนเท่าใด จะต้องขายสินค้า

$$= \frac{\text{ต้นทุนคงที่} + \text{กำไรที่ต้องการ}}{\text{กำไรส่วนเกิน}}$$

$$\begin{aligned} \text{หรือ} &= \frac{\text{ต้นทุนคงที่} + \text{กำไรที่ต้องการ}}{\text{ขาย} - \text{ต้นทุนผันแปร}} \end{aligned}$$

การนำกำไรส่วนเกินต่อหน่วยไปหารต้นทุนคงที่ บวกกำไรที่ต้องการ เพื่อหาจำนวนหน่วยที่ขายเพื่อให้ได้กำไรที่ต้องการนั้น เพราะว่าเมื่อใดที่กำไรส่วนเกินชดเชยต้นทุนคงที่ได้หมดกิจการคุ้มทุนแล้ว หากขายเกินไปจากปริมาณคุ้มทุนไปอีก กำไรส่วนเกินของสินค้าที่ขายเกินจากปริมาณคุ้มทุนนี้จะไปเป็นกำไรสุทธิทั้งหมด

นโยบายและแนวทางการดำเนินงานของธนาคารออมสิน

นับจากที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ทรงก่อตั้งธนาคารออมสินเพื่อให้เป็นแหล่งปลูกฝัง เสริมสร้างคนในชาติให้รู้จักกระประหยัดและอดออม เพื่อเก็บรักษาทรัพย์สินไว้ใช้ในยามจำเป็น จวบจนถึงปัจจุบัน ธนาคารมีภารกิจที่เพิ่มพูนขึ้น ด้วยความไว้วางใจจากประชาชนและสังคม ปัจจุบัน ธนาคารออมสินมิใช่เป็นเพียงธนาคารเพื่อการออมเท่านั้น แต่เพิ่มบทบาทการเป็นธนาคารเพื่อสังคม ควบคู่ไปกับการเป็นธนาคารที่ให้บริการธุรกิจครบวงจรแก่ลูกค้าในทุกอาชีพและทุกระดับอายุ ซึ่งการดำเนินงานของธนาคารเป็นไปตามภารกิจหลัก 5 ด้าน ดังนี้

1. การเป็นธนาคารเพื่อการออม

ธนาคารมุ่งส่งเสริมนิสัยการออม โดยได้ให้บริการฝากเงิน ในหลากหลายรูปแบบ สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ทุกกลุ่มอาชีพและอายุ โดยจำแนกเป็น เงินฝากทั่วไป เงินฝากสลากออมสินพิเศษ เงินฝากสงเคราะห์ชีวิต โครงการธนาคารโรงเรียน การให้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม

2. การเป็นธนาคารเพื่อสังคมและชุมชน

ธนาคารมุ่งให้บริการประชาชนทุกระดับอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะองค์กรชุมชนเพื่อให้มีความเข้มแข็งและมีพลังสร้างสรรค์เงินสามารถพึ่งตนเองได้ โดยธนาคารได้ดำเนินการให้บริการ ดังนี้ สินเชื่อเพื่อสังคม สินเชื่อสถานศึกษา โครงการสินเชื่อเพื่อพัฒนาชีวิตครู การเปิดสาขา ธนาคารชุมชน กองทุนเพื่อการลงทุนทางสังคม(Social Investment Fund) กองทุนพัฒนาเมืองในภูมิภาค โครงการธนาคารประชาชน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

3. การเป็นธนาคารเพื่อภาครัฐ

ธนาคารออมสินได้ให้ความสำคัญกับการลงทุนในหน่วยงานภาครัฐและรัฐวิสาหกิจเสมอมา โดยได้สนับสนุนในรูปแบบของการลงทุนในพันธบัตรรัฐบาล และตัวสัญญาใช้เงินของกระทรวงการคลัง พันธบัตรและการถือหุ้นในรัฐวิสาหกิจ นอกจากนี้ยังให้สินเชื่อกับหน่วยงานของรัฐและรัฐวิสาหกิจที่ดำเนินการด้านสาธารณูปโภค และโครงการพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนและการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

4. การเป็นธนาคารเพื่อบุคคลทั่วไป

ธนาคารออมสินมุ่งเน้นบริการที่ส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน ข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ ตลอดจนผู้ประกอบการอาชีพอิสระ เพราะธนาคารตระหนักว่า ความแข็งแกร่งของสังคมนั้น เกิดจากความมั่นคงของสังคมย่อย ซึ่งคือบุคคลที่ร่วมตัวกันเป็นสังคม โดยธนาคารได้ให้บริการหลากหลายรูปแบบที่เหมาะสมกับความต้องการของประชาชน เช่น สินเชื่อเคหะ สินเชื่อสวัสดิการ สินเชื่อไทรทอง

5. การเป็นธนาคารเพื่อธุรกิจ

ธนาคารได้ให้การส่งเสริมและสนับสนุนธุรกิจที่ใช้เทคโนโลยีท้องถิ่น และนวัตกรรมภายในประเทศ ทั้งธุรกิจขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดย่อม รวมทั้งสนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ โดยการสนับสนุนและร่วมลงทุนกับธุรกิจประเภทต่าง ๆ

สินเชื่อเพื่อธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม(SMEs)

จากการที่รัฐบาล ได้มีนโยบายเพื่อเสริมธุรกิจของประเทศ ด้วยการมุ่งเน้นโดยให้การสนับสนุน กลุ่มอุตสาหกรรม และธุรกิจทั้งขนาดกลางและขนาดย่อม ให้ดำเนินธุรกิจต่อไป ถือได้ว่า ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม คือ หัวใจสำคัญ ของกลไกเศรษฐกิจ ที่จะช่วยพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้มีสภาพดีขึ้น

ธนาคารออมสิน ได้สนองรับนโยบายของรัฐบาล โดยมุ่งให้สินเชื่อเพื่อธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อร่วมผลักดัน และสนับสนุนให้ผู้ประกอบการสามารถดำเนินธุรกิจต่อไปได้อย่างต่อเนื่องและราบรื่น อันจะนำพาเศรษฐกิจของประเทศให้พลิกฟื้นดีขึ้น

ประเภทธุรกิจที่ให้กู้ สินเชื่อเพื่อธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1. อุตสาหกรรมขนาดย่อม
2. ธุรกิจทั่วไป

ตารางที่ 2.1 แสดงประเภทอุตสาหกรรมขนาดย่อม

อุตสาหกรรมการผลิต	อุตสาหกรรม หัตถกรรม	อุตสาหกรรม บริการ	เกษตรอุตสาหกรรม
ผลิตภัณฑ์พลาสติก	เครื่องปั้นดินเผา	บรรจุแก๊สหุงต้ม	สกัดน้ำมันพืช
ผลิตภัณฑ์เครื่องหนัง	เครื่องจักรสาน	ซักอบรีด	ยางแผ่นรมควัน
ผลิตภัณฑ์คอนกรีต	เครื่องประดับ	ล้างอัด ขยายรูป	กะเทาะเปลือกถั่วลิสง
ผลิตภัณฑ์เซรามิก	ดอกไม้ประดิษฐ์	โรงพิมพ์	แปรรูปอาหาร
ผลิตภัณฑ์โลหะ	ประติมากรรมแก้ว	โรงสีข้าว	อาหารกระป๋อง ผักผลไม้ดอง
ผลิตภัณฑ์อลูมิเนียม	เครื่องเงินรูปพรรณ	โรงกลึง	น้ำปลา
ผลิตภัณฑ์ไม้	เครื่องทองรูปพรรณ	อู่ซ่อมรถ	อื่น ๆ
ผลิตภัณฑ์กระดาษ	เครื่องถม	ซ่อมยานเรือ	
เสื้อผ้าสำเร็จรูป	อื่น ๆ	ห้องเย็น	
น้ำดื่มและน้ำแข็ง		อื่น ๆ	
อาหารสำเร็จรูป			
อาหารสัตว์			
อื่น ๆ			

ตารางที่ 2.2 แสดงประเภทของธุรกิจทั่วไป

กิจการค้าส่ง-ค้าปลีก	กิจการบริการ	กิจการนำเข้า	กิจการส่งออก
กิจการส่งสินค้า อุปโภคและบริโภค	บริการทึบห่อ	อาหารสัตว์สำเร็จรูป และอาหารผสม สำหรับสัตว์เลี้ยง	เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์ และชิ้นส่วน ประกอบ
กิจการค้าปลีกสินค้า อุปโภคบริโภค	การขนส่งสินค้าทาง บกและทางเรือ	เคมีภัณฑ์ชั้นมูลฐานที่ ใช้ในอุตสาหกรรม	เลนส์
อื่น ๆ	การให้เช่าคลังสินค้า หรือโกดังสินค้า	ปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืช ยา ฆ่าแมลง	แผงวงจรไฟฟ้า
	การซ่อมอุปกรณ์และ เครื่องมือสื่อสาร	เคมีภัณฑ์ที่ใช้ในการ ทำความสะอาด	มอเตอร์ไฟฟ้า

ตารางที่ 2.2 แสดงประเภทของธุรกิจทั่วไป (ต่อ)

กิจการค้าส่ง-ค้าปลีก	กิจการบริการ	กิจการนำเข้า	กิจการส่งออก
	การให้เช่ารถยนต์	หนังสือพิมพ์และ ผลิตภัณฑ์จากหนังสือ สัตว์ รวมทั้งหนังสือพิมพ์ และชนสัตว์	ผลิตภัณฑ์สิ่งทอ ผ้าฝ้าย เส้นด้าย เส้นใย ประดิษฐ์
	การซ่อมรถยนต์	ยารักษาโรค	เคมีภัณฑ์

หลักเกณฑ์ เงื่อนไข และข้อกำหนด

1. ประเภทสินเชื่อ

เงินกู้ระยะยาว และเงินกู้เบิกเงินบัญชี

2. วัตถุประสงค์

เพื่อใช้เป็นทุนประกอบธุรกิจที่มีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหากำไรประเภทใดประเภท
หนึ่ง หรือหลายประเภทดังนี้

เพื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินกิจการ

เพื่อลงทุนในสินทรัพย์ถาวร

เพื่อไถ่ถอนจำนองจากสถาบันการเงินอื่น

3. คุณสมบัติผู้กู้

เป็นบุคคลธรรมดาอายุไม่ต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์ หรือนิติบุคคลมีสัญชาติไทยหรือจดทะเบียนตามกฎหมายไทย ประกอบธุรกิจประเภทอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม บริการ (ที่มีขนาด
สินทรัพย์ถาวรสุทธิไม่เกิน 200 ล้านบาท

4. จำนวนเงินให้กู้

ตามความจำเป็นและเหมาะสม โดยมีวงเงินกู้ตั้งแต่ 100,000 บาท ถึง 50 ล้านบาท

5. อัตราดอกเบี้ย

ตามที่ธนาคารประกาศกำหนด

6. หลักประกันเงินกู้

6.1 เงินฝากธนาคารออมสิน หรือสลากออมสิน ต้องเป็นของสาขาที่ให้กู้เงิน มอบให้ธนาคารยึดถือ พร้อมทั้งโอนสิทธิ์การถอนไว้ให้ธนาคารด้วย

6.2 ที่ดิน ที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้าง หรือห้องชุด และต้องเป็นที่ดินที่มีโฉนด หรือ น.ส. 3ก ตั้งอยู่แหล่งชุมชนที่มีความเจริญ มีไฟฟ้า สาธารณูปโภคอื่น ๆ ตามความจำเป็น และมีทางสาธารณะประโยชน์ซึ่งรถยนต์ผ่านเข้า-ออกได้สะดวก

6.3 พันธบัตรรัฐบาล พันธบัตรรัฐวิสาหกิจ

6.4 หลักประกันอื่นที่ธนาคารเห็นสมควร

7. การจ่ายเงินกู้

เงินกู้เบิกเงินเกินบัญชีให้ปฏิบัติตามคำสั่งธนาคาร เรื่องการเบิกเงินเกินบัญชี เงินกู้ระยะยาว ให้จ่ายเงินกู้ตามเงื่อนไขอนุมัติที่กำหนดไว้ในสัญญา

8. ระยะเวลาชำระเงินกู้

เงินกู้เบิกเกินบัญชี ระยะเวลาชำระเงินกู้ไม่เกิน 1 ปี ทบทวนวงเงินทุกปี เงินกู้ระยะยาวไม่เกิน 15 ปี (รวมระยะเวลาปลอดชำระหนี้เงินต้นแล้ว)

9. การชำระหนี้เงินกู้

ชำระเป็นรายเดือน เช่น ให้หักผ่านบัญชีธนาคาร หรือชำระเงินที่สาขา/ต่างสาขา กรณีมีระยะเวลาปลอดชำระหนี้เงินต้น ต้องให้ชำระดอกเบี้ยทุกเดือน

10. เอกสารประกอบการกู้

กรณีบุคคลธรรมดา

- หนังสือแจ้งความประสงค์ในการขอสินเชื่อหรือแบบคำขอสินเชื่อ
  - สำเนาบัตรประชาชนหรือใบแทนบัตรประชาชนของผู้กู้/ผู้ค้ำประกัน
  - สำเนาทะเบียนบ้านของผู้กู้/ผู้ค้ำประกัน
- กรณีนิติบุคคล
- สำเนาใบสำคัญแสดงการจดทะเบียนนิติบุคคล
  - สำเนาทะเบียนรายชื่อผู้ถือหุ้น
  - สำเนาทะเบียนบ้านและสำเนาบัตรประชาชนของผู้มีอำนาจทำการแทนนิติบุคคล
- เอกสารเกี่ยวกับกิจการ
- สำเนาใบอนุญาตประกอบกิจการ (ทะเบียนการค้า/ทะเบียนพาณิชย์)
  - สำเนาใบอนุญาตจัดตั้งโรงงาน (รง.4)

- รายละเอียดความเป็นมาของกิจการ
- ประวัติผู้บริหาร และผู้ถือหุ้น
- รายละเอียดของโครงการ และแผนธุรกิจ

เอกสารด้านการเงิน

- งบการเงินย้อนหลัง 3 ปี
  - สัญญากู้เงิน/สัญญาจ้างของสถาบันการเงินอื่น ๆ (ถ้ามี)
  - สำเนาใบเสร็จเงินกู้/รายงานการเคลื่อนไหวจากสถาบันการเงินย้อนหลัง 6 เดือน
  - สำเนาบัญชีเงินฝากประเภทต่าง ๆ ของธนาคารออมสินและสถาบันการเงินอื่น
- หลักประกัน
- สำเนาโฉนดที่ดิน หรือ น.ส.3ก
  - แผนผังบริเวณที่ตั้ง หลักประกัน(กรณีขอซื้อที่ดิน หรือที่ดินพร้อมอาคาร หรือ

ก่อสร้างอาคารหรือต่อเติมซ่อมแซมขยายอาคาร)

- สำเนาหนังสือสัญญาจะซื้อจะขายที่ดินหรือที่ดินพร้อมอาคาร
- แบบแปลนอาคาร และรายการประกอบ
- สำเนาใบอนุญาตให้ก่อสร้างอาคาร หรือต่อเติมซ่อมแซมอาคาร
- สำเนาสัญญาว่าจ้างก่อสร้างอาคาร ใบอนุญาตให้ก่อสร้างอาคารหรือต่อเติม

ซ่อมแซมอาคาร(กรณีขอซื้อเครื่องจักร อุปกรณ์)

- รายละเอียดเครื่องจักร อุปกรณ์พร้อมราคา
- เอกสารอื่น ๆ ตามความจำเป็นที่ใช้ประกอบการขอกู้เงิน

11. เงื่อนไขอื่น ๆ

ค่าธรรมเนียมการให้บริการสินเชื่อเพื่อธุรกิจ ตามประกาศธนาคาร

ตารางที่ 2.3 แสดงจำนวนเงินที่อนุมัติสินเชื่อเพื่อธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

หน่วย : ล้านบาท

วันสรุปผลการดำเนินงาน	จำนวนเงิน
ณ 31 ธันวาคม 2546	15,605
ณ 30 เมษายน 2547	17,216
ณ 31 มิถุนายน 2547	18,041

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

สุทธิพร เกษมกุลทรัพย์ (2543) ศึกษาเรื่อง การอนุมัติสินเชื่อของสถาบันการเงินของรัฐที่ให้การสนับสนุนธุรกิจขนาดย่อมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การอนุมัติสินเชื่อของสถาบันการเงินของรัฐที่ให้การสนับสนุนธุรกิจขนาดย่อมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ส่วนใหญ่จะอนุมัติสินเชื่อในด้านการประกัน การชำระเงินกู้ยืมจากแหล่งเงินกู้ยืมส่วนเอกชน การส่งจ่ายรับรองหรือสลักหลังตัวแลกเงิน ผลสำเร็จในการอนุมัติสินเชื่อของสถาบันการเงินของรัฐ ส่วนใหญ่เป็นการปล่อยสินเชื่อตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน และแหล่งเงินทุนมีต้นทุนต่ำ ความล้มเหลวในการอนุมัติสินเชื่อของสถาบันการเงินของรัฐ ได้แก่ระบบการบริหารสินเชื่อไม่ดีพอ การประเมินราคาหลักประกันสูงเกินจริง และมีมูลค่าไม่คุ้มหนี้และการก้าวท้าวความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่สินเชื่อ ตลอดจนระบบบริหารจัดการภายในองค์กรที่ขาดประสิทธิภาพ ความพึงพอใจของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดย่อมก่อนและหลังการได้รับอนุมัติสินเชื่อนั้น ส่วนใหญ่มีโอกาสดำเนินงาน การลงทุน การเจรจา ปรับเปลี่ยน และปรับปรุงเงื่อนไขและระยะเวลาในการผ่อนชำระหนี้คืนให้กับธนาคาร

สิริพร ใจแพทย์ (2543) ศึกษาเรื่อง การใช้ข้อมูลทางการบัญชีในการบริหารสินเชื่อของธนาคารออมสิน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า นโยบายด้านสินเชื่อของธนาคารออมสินในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เน้นการขยายสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย และสินเชื่อเพื่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ตามนโยบายของรัฐบาล มีการควบคุมติดตามสินเชื่อให้มีคุณภาพ แก้ไขหนี้ค้างชำระให้ลดลง การดำเนินงานด้านสินเชื่อมี 2 วิธีคือ ดำเนินงานตามเป้าหมายที่กำหนดเป็นวงเงิน หรือร้อยละ และดำเนินงานตามนโยบายของธนาคาร โดยไม่มีการกำหนดเป็นวงเงิน ส่วนในด้านขั้นตอนการบริหารสินเชื่อมี 6 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนการติดต่อลูกค้า การวิเคราะห์สินเชื่อและการอนุมัติให้กู้เงิน การจัดทำนิติกรรมสัญญาและการจ่ายเงินกู้ การรับชำระหนี้และติดตามผลการดำเนินงานของลูกค้า การติดตามหนี้และแก้ไขหนี้ การดำเนินคดีและบังคับคดี

การบริหารสินเชื่อของธนาคารออมสินในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ที่สามารถนำข้อมูลทางการบัญชีไปใช้คือ ขั้นตอนการวิเคราะห์สินเชื่อและการอนุมัติให้เงินกู้ การรับชำระหนี้ และการติดตามผลการดำเนินงาน การติดตามหนี้ และแก้ไขหนี้ ข้อมูลทางการบัญชีที่นำไปใช้ในการบริหารสินเชื่อได้แก่ งบดุล งบกำไรขาดทุน งบกระแสเงินสด หมายเหตุประกอบงบการเงิน ใบแจ้งยอดเงินฝากธนาคาร

หลักการวิเคราะห์สินเชื่อได้ใช้การวิเคราะห์ตามหลักของ C's Policy การวิเคราะห์ร้อยละของยอดรวมแบบแนวตั้ง การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน การวิเคราะห์ใบแจ้งยอดเงินฝากธนาคาร การวิเคราะห์งบกระแสเงินสด และการวิเคราะห์เพื่อหายอดขาย ณ จุดคุ้มทุน

ศักดิ์ชาย ถีรัตน์กุล (2543) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ประกอบการในการใช้บริการสินเชื่อของบริษัทเงินทุน ในจังหวัดเชียงใหม่ โดยการใช้สถิติเชิงพรรณนา พบว่าผู้ประกอบการส่วนใหญ่จะอยู่ในภาคการพาณิชย์ โดยมีรายได้เฉลี่ยมากกว่า 10 ล้านบาท/ปี วงเงินสินเชื่อของผู้ประกอบการเหล่านี้อยู่ระหว่าง 5-10 ล้านบาท ขอบเขตของธุรกิจของผู้ประกอบการเหล่านี้จะอยู่เพียงในภาคเหนือเท่านั้น ธุรกิจเหล่านี้มีอายุระหว่าง 4-6 ปี บริการหลักที่ผู้ประกอบการเหล่านี้ได้ใช้จากสถาบันการเงินคือ สินเชื่อ และเงินฝาก และเกือบจะทั้งหมดของผู้ประกอบการเป็นลูกค้าของธนาคารพาณิชย์

ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการตัดสินใจ ในการใช้บริการสินเชื่อจากบริษัทเงินทุน แบบจำลอง Logit ได้ถูกนำมาใช้ในการวิเคราะห์ดังกล่าว ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่าปัจจัยที่เป็นตัวอธิบายทั้ง 6 ปัจจัยที่อยู่ในแบบจำลอง ซึ่งคือ กระบวนการที่อนุมัติรวดเร็ว วงเงินสินเชื่อสูงกว่าธนาคารพาณิชย์ ความสะดวกสำหรับลูกค้า ความสัมพันธ์ที่ดีกับพนักงานของบริษัทเงินทุน ความพอเพียงของความหลากหลายของบริการ และเงื่อนไขของเงินกู้ยืมอื่น ๆ ที่คิดว่าเป็นตัวแปรที่มีนัยสำคัญเชิงสถิติทุกตัว